

Dinge
JANE AUSTEN
memuarai

SYRIE JAMES

Alma littera

Pirmas skyrius

Sunku paaiškinti, kodėl staiga panorau patikėti popieriui pasakojimą apie tokius asmeniškus santykius, kuriuos esant anksčiau net nenumaniau. Galbūt tai iš proto varanti liga, kuri pastaruoju metu mane vis kankina, klastingas priminimas apie mano pačios mirtingumą, verčia mane bent truputį užfiksuoti įvykius, kad jie nenusėstų mano minčių užkaboriuose ir it vaiduoklis rūke nepranyktų iš istorijos visiems laikams.

Kad ir kokia ta priežastis būtų buvusi, aš pajutau privalanti visa tai užrašyti, nes kai manęs nebebus, manau, rasis įvairių spėlionių. Žmonės gali skaityti mano kūrinis ir gūžčioti pečiais: kaip ši senmergė, moteris, kurios, atrodytų, niekas niekada nėra net merginės, kuri niekada nepatyrė tos nuostabios vyro ir moters minčių bei sielų bendrystės, išaugančios iš draugystės, iš prieraišumo ir gražiai pražystančios, kaip ji turi tiek drąsos rašyti apie garbingą meilę ir merginimą, ko pati niekada nepatyrė?

Savo keliems bičiuliams ir giminaičiams, kurie sužinoję apie mano autorystę išdrįso užduoti panašų klausimą (tačiau, turiu pripažinti, daug mandagiau), atsakiau taip pat: „Nejaugi guvus protas ir pastabi akis bei ausis drauge su lakia vaizduote negali sukurti pramogai vertingo literatūrinio kūrinio, kuris perteiktų gyvenimiškas nuotaikas ir jausmus?“

Čia esama daug tiesos.

Kita vertus, juk egzistuoja ne vienas tiesos lygmuo tarp tiesos, atskleidžiamos visiems, ir tiesos, pripažįstamos tik sau giliai mintyse, galbūt ir atveriamos tik vienam kitam artimiausiam bičiuliui?

Jau anksčiau esu mėginusi rašyti apie meilę – iš pradžių juokais paauglystėje; vėliau kiek rimčiau dvidešimtmėtė, nors tada nutuokiau tik apie jaunatvišką meilę*; taigi tie pirmieji mano rašiniai neturi jokios vertės. Ir tik po daugelio metų sutikau vyrą, su kuriuo patyriau visą to jausmo gelmę, jis pažadino ilgai tylėjusį mano balsą.

Dėl rimtų priežasčių apie šitą vyrą – vienintelę tikrą, didelę savo gyvenimo meilę – buvau prisiekusi niekada nepasakoti; jį pažįstančių artimiausių šeimos narių buvo sutarta, kad apie šį meilės romaną verčiau tylėsime. Todėl nustūmiau visas mintis apie jį į atokiausią širdies kertelę; visiems laikams išmečiau iš galvos, bet tikrai nepamiršau.

Ne, niekada nepamiršau. Nes kaip gali pamiršti tai, kas tapo tavo esybės dalimi? Kiekvienas žodis, kiekviena mintis, kiekvienas žvilgsnis ar jausmas, kuriuos mudu išgyvenome, po daugelio metų mano prisiminimuose tokie pat gyvi, lyg visa būtų įvykę tik vakar.

Privalau viską papasakoti; papasakoti tai, kas paaiškintų visa kita.

Tačiau aš užbėgau įvykiams už akių.

Galioja viena tokia taisyklė (esu tikra, kad ji yra visuotinė), su nedidelėmis išimtimis, kad meilės romane pagrindinio veikėjo nedera įvesti pirmame skyriuje, geriausia jo pasirodymą atidėti iki trečiojo; kad iš pradžių reikia sukurti pagrindą, supažindinti skaitytojus su svarbiausiais pasakojimo veikėjais, aplinkybėmis ir emociniu turiniu, kad vėliau būtų lengviau suprasti besirutuliojančius įvykius.

---

* Matyt, Džeinė Osten turi minty santykius su Tomu Lefrojumi, savo „airiu draugu“, su kuriuo trumpai flirtavo būdama dvidešimties.

Todėl, prieš supažindindama jus su minėtu ponu, turiu grįžti šiek tiek į praeitį ir papasakoti du atsitikimus, nutikusius kiek anksčiau – jie abu buvo netikėti ir negrįžtamai pakeitė mano gyvenimą, paliko baisių ir skausmingų padarinių.

1800 metų gruodį, prieš pat savo dvidešimt penktąjį gimtadienį, lankiau brangią bičiulę Martą Loid. Grįžus namo mane išgąsdino mama pareikšdama:

– Na, Džeine, viskas nuspręsta! Mes nutarėme visiems laikams palikti Stiventoną ir persikelti į Batą.

– Palikti Stiventoną? – sušukau netikėdama savo ausimis. – Jūs juokaujate.

– Ak, aš nejuokauju, – atsakė mama, guviai kuisdamasi mažoje svetainėje, stabteldama peržiūrėti paveikslų ant sienų ir meiliu žvilgsniu su jais atsisveikindama, tarsi susitaikydama su mintimi, kad neišsiveš jų. – Aptarėme su tėvu, kol tavęs nebuvo. Gegužę jam sukaks septyniasdešimt. Atitarnavus keturiasdešimt metų šios parapijos vikaru, pats laikas į pensiją, nepamirškime dar ir Dino parapijos*. Juk žinai, kad atsisakęs posto netenki ir namo, tačiau tavo broliui Džeimsui tai išeis į naudą, nes namas pereis jam; o kadangi tėvas visada svajėjo pakeliauti, mudu pamanėme, kad tinkamesnio laiko kaip dabar gali ir nesulaukti. Važiukime, kol dar turime sveikatos! Tačiau kur važiuoti, ginčijomės ilgai, kol galiausiai priėjome prie išvados, kad geriausia į Batą!

Ėmė svaigti galva, linkti keliai ir aš sunkiai susmukau ant arčiausiai stovinčio krėslo gailėdamasi, kad šalia nėra mano mylimos sesers, su kuria galėčiau pasidalyti pribloškiančios naujienos našta. Kasandra, trejais metais vyresnė ir daug gražesnė už mane, yra labai ramaus ir švelnaus būdo; visada galiu būti tikra, kad ji

---

* Džordžas Ostenas nuo 1761-ųjų daug metų garbingai tarnavo dvasininku, iš pradžių vikaru Tanbridžo mokykloje, vėliau klebonu Stiventone, Hampšyro grafystėje, 1773 m. prie savo pareigų pragyvenimui prisidurdavo Diną (gretimą parapiją). Dvasininko pragyvenimui paprastai būdavo skiriamas namas ar klebonija ir kuklus atlyginimas. Išėjęs į pensiją jis to netekdavo.

man padės atsilaikyti net pačią sunkiausią valandą. Bet tuo metu jos nebuvo: ji svečiavosi brolio Edvardo šeimoje Kente.

– Džeine! – išgirdau šaukiant mamą. – Regisi, mano vargšė mergaitė nualpo. Pone Ostenai! Labai prašau, ateikite padėti! Kur uostomoji druska?

Aš gimiau Stiventone ir čia praleidau pačias laimingiausias gyvenimo dienas. Kaip negalėjau įsivaizduoti, kad man išaugs sparnai ir imsiu skristi, taip negalėjau įsivaizduoti, kad paliksiu savo gimtąjį kaimą. Man patiko vijokliais apsivijęs klebonijos prienamis, lygiame priekiniame fasade taisyklingai išsidėstę pakeliamieji langai, o viduje – kuklios balintos sienos su atviromis lubų sijomis. Mylėjau kiekvieną guobą, kaštoną ir eglę, kurie šlāmėjo aukštai virš stogo, ir kiekvieną augalėlį bei krūmelį už namo esančiame sode, kur beveik kasdien vaikštinėdavau žaliais takeliais tarp braškių lysvių.

Metams bėgant klebonija buvo gerokai praplėsta, kad sutalpintų vis didėjančią tėčio ir mamos šeimyną – Kasandrą, mane ir šešis sūnus, taip pat pulką berniukų, kurie ilgiems mėnesiams atvykdavo mokytis pas mano tėvą. Mano vaikystėje septyni miegamieji viršuje ir palėpės kambariai visuomet būdavo pilni, koridoriuose nesiliaudavo berniukų juokas ir batų trepsėjimas.

Staiga būsiu atplėšta nuo savo namų ir turėsiu visiems laikams su jais atsisveikinti – daugiau niekada nevaikštinėsiu apylinkių takeliais, kur buvo pažįstamas kiekvienas tarp medžių prisiglaudęs namelis šiaudiniu stogu, kiekvienas veidas; daugiau niekada nelankysiu brangios draugės, neisiu pietų, nedalyvausiu pokylyje viename iš tų didingų plytinių namų; daugiau niekada nekopsiu į Čizdauno viensėdį ant kalvos už kaimo su jo karvėmis ir kiaulėmis, kviečių ir miežių laukais; sekmadieniais nebetrauksiu į bažnyčią per jovarų ir guobų giraites pasiklaudyti kassavaitinių tėčio pamokslų. Kaip reikės tą išverti?

Stiventone aš patyriau tobulą mylinčios šeimos ir malonios kaimynystės derinį, koks būna tik mažame kaime; vėliau, kai vienas po kito namus paliko broliai, susiradau priebėgą viršuti-

niame aukšte, savo darbo kambarėlio palaimingoj vienatvėj, kuri man buvo reikalinga rašymui.

Kaip galiu visa tai palikti, svarsčiau apimta baimės... išvažiuoti į aukštą ir siaurą nuomojamą namą akmenimis grįstoje gatvėje, akinamame atgrasaus Bato spindesy? Vien apie tai pagalvojusi puoliau į nusiminimą. Keletą kartų buvome lankęsi Bate, man jis patiko, bet visai netroškau jame gyventi.

Aš supratau, kodėl mano tėvai taip nutarė; visą gyvenimą pragyvenę ir išdirbę kaime, jie tikriausiai ilgėjosi miestiško pramogų ir bendravimo; jų amžiaus žmonėms gydomieji vandenys ir puikūs daktarai buvo didžiulis pranašumas. Tačiau man Batas buvo rūko, triukšmo, šešėlių ir dūmų miestas, kuriame gyvena laikini, nenuoširdūs atvykėliai; jo garsūs koncertai, pokyliai negalėjo atstoti bičiulių, namų ir gamtos grožio.

Slapta numaniau, kad į Batą persikraustome dėl dar vienos priežasties, nors jos niekas neištarė balsu, ir šioji mintis ypač buginio. Be to, kad buvo madingas kurortas, Batas dar buvo žinomas kaip padorus miestas, kur nesusižadėjusios merginos galėjo susirasti vyrą. Išėję į pensiją mano mamos tėvai taip pat persikraustė į Batą, kartu nusivežė netekėjusias dukteris, ir mama su savo seserimi ten tikrai susirado vyrus*.

Suprantama, tėvai manė padarysį mums gera, jei nuveš mane su Kasandra į Batą, salonuose ar biučetėse praves pro visus ten esančius viengungius ponus; jiedu tikriausiai tikėjosi, kad tai, kas padėjo vienai kartai, gali padėti ir kitai. Tačiau jeigu toks buvo tikslas, jų laukė didelis nusivylimas, nes per ketverius metus nė vienai iš mudviejų nepasitaikė progos ištekėti.

Kokiomis skausmingomis aplinkybėmis mes išsikraustėme iš Stiventono ir kaip aš kentėjau išparduodant – ar, tiksliau pasakius, išdalijant – tėvo biblioteką su penkiais šimtais knygų,

---

* Džeinės Osten tėvai Kasandra Ly ir Džordžas Ostenas susipažino Bate ir po kelerių metų, 1764 m. balandžio 26 d., susituokė.

tarp jų ir mano mėgstamiausių, taip pat pianiną, kuriuo išmokau skambinti, mano nemažą natų rinkinį ir visus baldus bei paveikslus, prie kurių buvau prisirišusi, – apie tai nepratarsiu nė žodžio. Apie visą tą laiką, praleistą tremtyje, esu rašiusi kitur*, dabar pasakysiu tik tiek, kad nors ir jausdama nemeilę pačiam Batui, aš nepaprastai džiaugiasi kasdien leisdama laiką su tėčiu, mama ir seserimi, bet ypač mėgau mūsų keliones į Devono ir Dorseto pakrančių kurortus: juos mano tėtis labai norėjo pamatyti.

O tai atveda mane prie antrojo, dar didesnę širdgėlą sukėlusio įvykio, kuris negrįžtamai pakeitė mano gyvenimą, taip pat mamos ir sesers likimus – dienos, kai mirė mano mylimas tėvas.

Būdamas septyniasdešimt ketverių Džordžas Ostenas buvo ganėtinai žvitrus, plonyčiais susitaršiusiais žilais plaukais, giedro, protingo žvilgsnio, su malonia, geraširde šypsena ir nepakartojamu humoro jausmu, kuriuo pakerėdavo visus jį pažinojusius. Nors jis keletą kartų buvo sirgęs karštine ir patirdavo užmaršumo priepuolių, niekada nepasiduodavo ir pagydavo, visada labai džiaugdavosi, kad išėjo į pensiją, buvo patenkintas mūsų klajoklišku gyvenimu.

1805 metų sausio 19 dieną, šeštadienį, tėtis vėl susirgo – atsinaujino karščiavimas. Kitą rytą jis taip gerai pasijuto, kad atsikėlė ir vaikštinėjo po butą Bate, Žaliojo Parko rytų kvartale, pasiramščiuodamas tik lazdele; tačiau vakarop karštis pakilo, ir jis gulėjo lovoje krečiamas drebulio ir nepaprastai nusilpęs. Mama, aš ir Kasandra, išsigandusios dėl jo būklės, visos iš eilės jį slaugėme per naktį ir darėme viską, kas įmanoma, kad tik jam būtų geriau.

Niekada nepamiršiu jo paskutinių man ištartų žodžių.

– Džeine, – pasakė jis tą naktį, kai sėdėjau prie jo lovos ir švelniai jam šluosčiau karščiuojančią kaktą, – man labai gaila. Kaip man gaila.

---

* Manyciau, kad ji turi minty kitus atsiminimus, kurie yra surasti, bet mano dar nespėti perskaityti.

Jo balsas tebuvo kimus kuždesys, o kvėpavimas trūkčiojantis ir sunkus.

– Nesigailėk, tėveli, – atsakiau aš, tikėdama, ne, atkakliai įtikinėdama save, kad jis pasveiks, o jeigu nepasveiks, vildamasi, kad savo paskutinėmis valandomis nesijaudins dėl tų, kuriuos palieka. Jis tikriausiai žinojo, kad kai iškeliaus iš šios žemės, jo žmonos ir dukterų finansinė padėtis taps labai vargana. Tačiau, visa laimė, jis galvos nekvaršino tokiais nereikšmingais reikalais; jis, regisi, net nesuvokė savo būklės rimtumo, nejautė, kad bet kurią akimirką gali palikti pačius mylimiausius, pačius brangiausius žmones, kokie jam visada buvo žmona ir vaikai.

– Džeine, man labai gaila, – vėl prabilo jis, – kad negalėjau daugiau kuo nors prisidėti prie tavo knygu.

– Mano knygu? – paklausiau nepaprastai nustebusi.

Jis kalbėjo apie tris rankraščius, kuriuos parašiau prieš keletą metų, mano pirmuosius bandymus, kurie, ir aš pati tai supratau, buvo per silpni išleisti. Turiu įrodymų: prieš porą trejetą metų vieną iš jų, „Pirmuosius išpūdžius“, tėtis nusiuntė leidėjui, bet rankraštis buvo iškart atmestas ir grąžintas paštu; kitą rankraštį, „Siuzaną“, mano broliui Henriui pavyko parduoti už dešimt svarų sterlingų, tačiau leidėjas savo pažado išleisti taip ir neįvykdė. Dabar jie guli padėti (juos reikia gerokai pataisyti) kartu su kitais jaunatviškais darbeliais tvirtai sukaltoje dėžutėje, kuri visur keliauja kartu su manim.

– Tėveli, prašau: negalvok apie mano knygas.

– Negaliu apie jas negalvoti, – sunkiai ištarė jis. – Tu esi talentinga, Džeine. Nepamiršk to.

Žinau, kad jis linkėjo man gero; bet iš tiesų čia kalbėjo tėviškas pasididžiavimas ir meilė. Visi mano broliai buvo puikūs rašytojai, o mano kūryba niekuo neišsiskyrė.

– Tėveli, kol kas nesu parašiusi nieko vertingo, gal tik šį tą artimųjų pramogai. Aš jau neberašau. Esu sau prisiekusi, kad nuo šiol plunksną imsiu tik laiškams rašyti.

Tėtis užsimerkė ir papurtė galvą.

– Tai būtų didelė klaida. Tavo knygos turi būti išleistos. Kai man bus geriau, aš pats tuo pasirūpinsiu.

Rytą jis mirė.

Tėvo mirtis ne tik sukėlė didžiulę širdgėlą visai mūsų šeimai, bet ir turėjo katastrofiškų padarinių trijų jo šeimos moterų finansinei būklei. Jo pragyvenimo šaltinis – Stiventono parapija – perėjo įpėdiniui, vyriausiajam mano broliui Džeimsui, o menkutė kasmetinė renta iškeliavo kartu su juo.

– Ištisis keturiasdešimt metų jis buvo mano gyvenimo šviesa, mano meilė, mano ramstis! – raudojo mama, nosinaite šluostydama paraudusias, užtinusias akis, kai po laidotuvių Bato priemiesčio Volkoto bažnyčioje drauge su broliais Džeimsu ir Henriu sėdėjome išnuomoto buto svetainėje. – Kodėl jį iš manęs taip netikėtai atėmė? Kaip dabar be jo gyvensiu?

– Tai didelis smūgis; jis buvo nuostabus tėvas, – prabilo Džeimsas, padėdamas arbatos puodelį. Džeimsas, orus, rimtas, atsakingas keturiasdešimtmetis dvasininkas, Stiventone palikęs žmoną su vaikais, nelaimės valandą atskubėjo pasidalyti su mumis skausmo.

– Tačiau mes turėtume guostis tuo, kad viskas įvyko staiga, – svarstė Henris. Trisdešimt trejų Henris buvo sąmojingiausias, labiausiai užsispyręs, žavingiausias ir optimistiškiausias iš visų mano brolių, o man ir gražiausias. – Tai reiškia, kad jis trumpai kentėjo.

– Tikra tiesa, – atsakiau aš, tramdydama ašaras. – Man regis, jis nelabai ką nutuokė apie savo būklę.

– Todėl nepatyrė išsiskyrimo širdgėlos, – stojiškai pareiškė Kasandra. – Už tai esu dėkinga.

– Jeigu būtų reikėję stebėti, kaip jis ilgai pamažu gęsta, kaip valandų valandas kovoja, tai būtų buvę taip baisu! – pritariu aš.

– Ak! Bet ką mums dabar daryti? – aimanavo mama. – Man taip silpna, kad negaliu kalbėti. Juk žinote, bažnyčia nepadedą dvasininkų našlėms ir vaikams! Tik įsivaizduokit, kaip mane, ap-

imtą sielvarto, prislegia tokie reikalai; mergaitės, mes juk neturime namų ir beveik nė skatiko. Nustojus eiti tėvo rentai, mano pajamų bus mažiau nei du šimtai svarų sterlingų. Džeinė neturi nieko. Net su Kasandros palikimo palūkanomis mes trise vargu ar išsiversime. Kaip mes išgyvensime?

Tai išgirdusi pajutau, kaip karštis išmušė man veidą. Dėl to, kad neturiu jokių pinigų, jaučiau didžiulį pažeminimą.

Kasandra gavo palikimą tragiškomis aplinkybėmis; dvidešimt dvejų ji susižadėjo su jaunu anglikonų kunigu Tomu Faulu; Tomo pajamos buvo labai mažos, tad jie laukė, kol galės susituokti. Po dvejų metų Tomas sutiko būti kapelionu pulko, plaukiančio į Vest Indiją, vildamasis gerai užsidirbti pragyvenimui; bet kai išplaukė, praėjus metams, susirgo geltonuoju drugiu ir mirė netoli Santo Domingo. Mano gedinčiai seseriai jis paliko 1000 svarų sterlingų, o juos investavus į vyriausybės vertybinius popierius, susidarė 35 svarai sterlingų palūkanų per metus; nežymi pinigų suma, tačiau jai ji teikė bent šiek tiek orumo. O mane turėjo išlaikyti kiti.

Mama buvo teisi; mūsų padėtis buvo tragiška, ir jeigu nesulauksime jokios pagalbos, gyvensime didžiausiame skurde ir būsimė apgailėtinos.

– Nenusiminkite, mama, – guodė ją Džeimsas. – Mes su broliais neleisime jums badauti. Iš savo uždarbio mielai skirsiu jums 50 svarų sterlingų per metus.

– Tu jautrus žmogus ir ištikimas sūnus, – tarė Henris pakildamas nuo kėdės ir paplodamas Džeimsui per nugarą. – Aš pažadu tokią pat sumą.

Tai, pamaniau aš, išties mielas pasiūlymas; Henris su žmona Eliza ištaigiai gyveno Londone, bet jis buvo įpratęs gana dažnai keisti darbą ir prasitarė, kad tuo metu jo pajamos buvo pasiekusios pavojingą ribą.

– Ak! Judu abu esate gerumo įsikūnijimas! – sušuko mama.

Mes žinojome, kad mūsų jauniausiasis brolis Čarlzas, Karališkojo karo laivyno trečiojo rango kapitonas, patruliuojantis Atlanto vandenyne, niekuo mums padėti negali. Tačiau brolis Frenkas,

Karališkojo laivyno kapitonas, tarnaujantis blokadoje, parašė Henriui iš Spithedo ir pasiūlė 100 svarų sterlingų per metus, bet prašė Henrio niekam apie tai neprasitarti. Laimingas Henris negalėjo nuslėpti tokios naujienos nuo mamos, ir ši susigraudino iki ašarų.

– Niekas neturi tokių gerų vaikų, kaip aš! – džiaugėsi mama. – Parašyk Frenkui ir pasakyk jam, koks jis kilniaširdis, bet priimsiu tik pusę.

Dar nieko negirdėjome iš brolio Edvardo, kuris, nusišypsojus laimei, buvo gerokai turtingesnis už visus kitus brolius kartu sudėjus. Kai jam buvo šešiolika, tėvai susitarė leisti Edvardą įsūnyti tolimam bevaikiam tėvo giminaičiui Tomui Naitui Antrajam. Iš jo Edvardas paveldėjo didžiulius turtus ir tris stambius klestinčius dvarus: Stiventono dvarą su Čotonu Hampšyre ir Godmeršamo Parką Kente. Vien Čotone Edvardui priklausė dvaro rūmai ir kokių trisdešimties namų kaimas.

– Tikėkimės, kad Edvardas pasiūlys mums vieną iš savo namų, – svarstė mama. – Mums tiktų ir maža trobelė.

Mūsų nusivylimui, kai kitą rytą atėjo laiškas, Edvardas jame nieko panašaus nepasiūlė, tik mūsų išlaikymui sutiko pridėti 100 svarų sterlingų metinės rentos.

– Ką jis sau mano? – niurzgėjo mama, drauge su manimi ir Kasandra sėsdamasi pusryčių ir liūdnei mojuodama ką tik gautu Edvardo laišku. Henris su Džeimsu buvo viršuje ir krovėsi daiktus. – Aš esu jo motina, jūs – jo seserys! Jis toks turtingas, jie taip prabangiai gyvena Godmeršame. Turėdamas šitiek namų, jis tikrai nenusiskriaustų vieno iš jų nenuomodamas!

– Vis dėlto, mamyte, jis labai dosnus, siūlydamas mokėti 100 svarų sterlingų per metus, – užsistojau brolių.

– Manau, ne itin dosnus, – mama čiupo nuo padėklo didelį skrebutį ir storai užsitėpė sviesto. – Edvardui tai lašas jūroje. Netikiu, kad tai jo sprendimas. Tai greičiausiai toji jo žmona! Elizabeta nori, kad visos pajamos atitektų jai ir jos vaikams. Vargšei vyro motinai ir seserims ji neketina skirti nė vieno penso!

– Tai Edvardo turtas ir jis tvarkosi kaip nori, – priminiau pildama jai kakavos. – Elizabeta čia nieko nesprendžia.

– Sprendžia! – sušuko mama, atsikando skrebučio ir įnirtin-gai ėmė jį kramtyti. – Iš kur tau žinoti, Džeine, kokią įtaką gali turėti žmona vyrui, ypač kai sutuoktiniai tokie artimi kaip tie du. Edvardas taip lengvai pasiduoda, nes yra nusiteikęs prieš visus ginčus, ir jeigu Elizabeta pareiškia bent menkiausią prieštaravi-mą, jis verčiasi per galvą, kad tik jai įtiktų.

– Mamyte, aš esu įsitikinusi, kad Elizabeta negalėtų būti tokia nejautri, – įsiterpė Kasandra. – Ji yra švelni ir maloni moteris.

– Švelni ir maloni pasipūtusi moteris, – prunkštelėjo mama, – kuri didžiuojasi savo aristokratišku auklėjimu ir išsilavinimu, ta-čiau yra labai menkų sugebėjimų ir negerbia tų, kurie tais suge-bėjimais apdovanoti. Ak taip, Gudnestouno Bridžisai nėra labai talentingi, tik jie labai moka tais talentais girtis.

Aš negalėjau sutikti su tuo, kaip mama vertino padėtį. Edvar-das vedė aštuoniolikmetę Elizabetą Bridžis iš Gudnestouno Par-ko Kento grafystėje 1791 metais, jie susituokė iš meilės ir buvo apdovanoti daugybe vaikų. Elizabeta, elegantiška, graži moteris, gavo išsilavinimą geriausiame Londono mergaičių pensione. Jos mokymo programoje buvo prancūzų kalba, muzika, šokiai ir eti-ketas, bet labai mažai akademinų disciplinų. Elizabeta tvirtai lai-kėsi principų, buvo atsidavusi motina ir žmona, dievinanti savo vyrą, o mums visada labai draugiška. Man pasirodė, kad mama taip jaučiasi ne tiek dėl to, ką pasakė ar padarė Elizabeta, kiek dėl to, kad jai buvo nejauku dėl tokios skirtingos jūdviejų su Elizabe-ta materialinės padėties.

– Jeigu Elizabeta ir turėjo įtakos broliui šiuo klausimu, – dės-čiau aš, – o mes nesame tuo tikros, vis vien turime būti dėkingos Edvardui už pasiūlymą.

– Tu esi teisi, – atsiduso mama ir kaip tik tuo metu į kambarį įėję Džeimsas su Henriu prie durų pasistatė lagaminus. Aš juos greitai supažindinau su Edvardo laiško turiniu ir jiedu nepaprastai nudžiugo.

Mama atsistojo ir, žvelgdama dėkingomis akimis, pabučiavo jiems abiem į skruostus.

– Ačiū, berniukai. Jūs išgelbėjote mus nuo vargšų prieglaudų. Jeigu griežtai taupysime, mes tikrai išsiversime. Tik kur mes gyvensime, tai tikrai nežinau, nes net su 450 svarų sterlingų per metus negalime sau leisti nuomotis atskiro namo.

– Esu tikras, mama, kad jums su mergaitėmis viskas bus gerai ir jūs visos būsite laimingos, – tarė Henris.

– Taip, mes visa tai aptarėme, – pridūrė Džeimsas, pro langą apžiūrinėdamas kariatų smoge paskendusioje gatvėje, be jokios abejonės, tikėdamasis pamatyti savąją. – Žiemą galite gyventi patogiam išsinuomotame būste Bate, o kitus mėnesius leisti kaime pas giminaičius.

Mudvi su Kasandra neramiai susižvalgėme; matydama nesmagų mamos veidą supratau, kad jos, kaip ir aš, labai jaudinosi dėl tokių žeminančių aplinkybių. Siuntinėjamos nuo vieno giminaičių pas kitus! Neturėdamos savo namų mes visiškai priklausysime nuo brolių malonės, privalėsime gyventi ten, kur jie nuspręs... be to, turėsime pervaziuoti iš vienos vietos į kitą tada, kai jie atsiųs transportą.

Aš baiminausi, kad mes niekada nebebūsime savo gyvenimo šeiminkės.